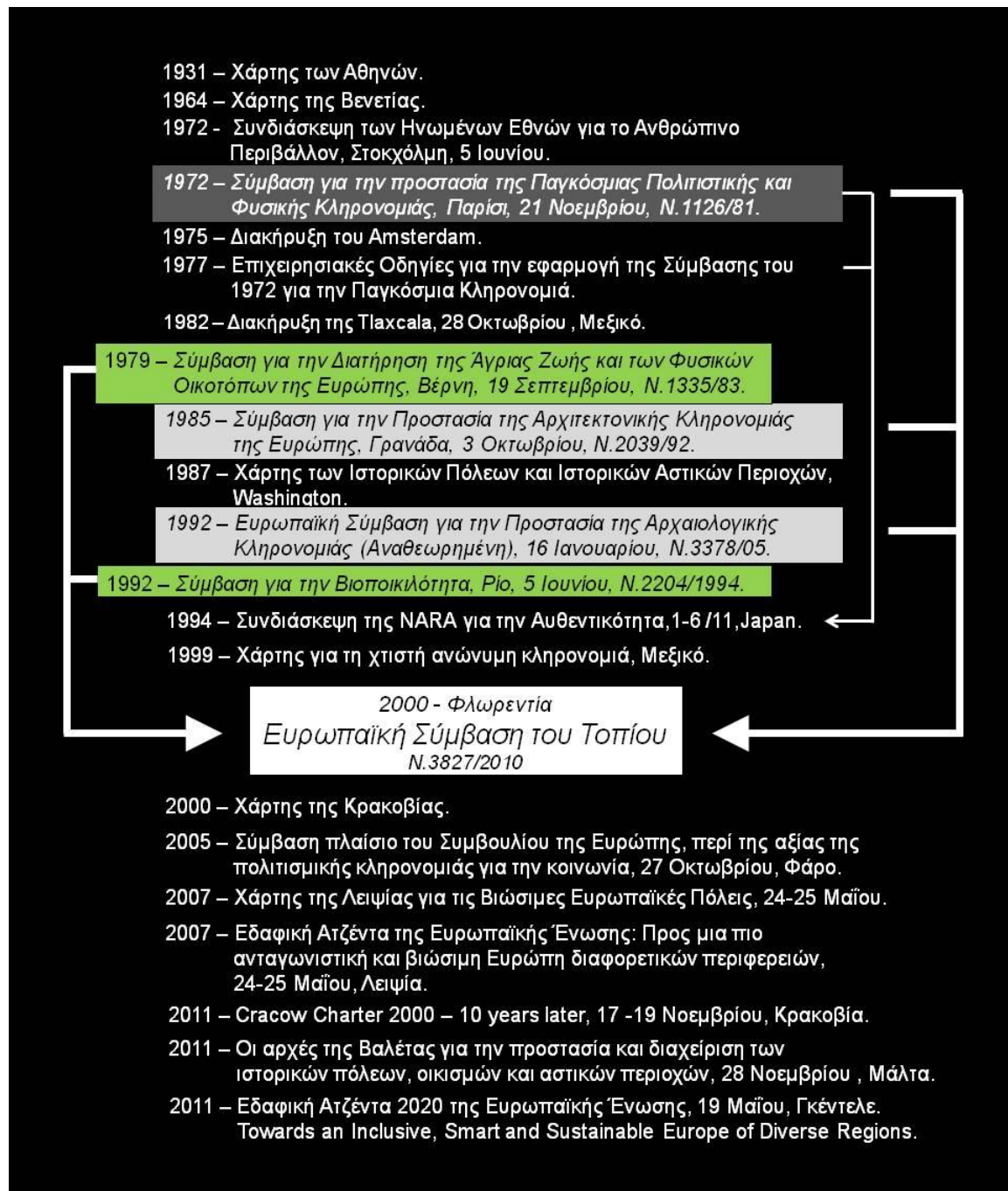

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Συνοπτικός Πίνακας Αναφερομένων Κειμένων Θεσμικού Πλαισίου
Σε πλαίσιο : Συμβάσεις που έχουν κυρωθεί από το Ελληνικό κράτος, με Νόμο.
Χωρίς πλαίσιο : Διεθνή κείμενα που αποτελούν «soft law».

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Η εννοιολογική διαδρομή, από το μεμονωμένο Μνημείο, τη σημειακή προστασία και την παθητική-αποφατική διατήρηση του [«Χάρτη των Αθηνών»](#) του 1931, μέσω του [«Χάρτη της Βενετίας»](#) το 1964 και της [«Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον»](#)¹ του 1972, κατέληξε στη [«Διακήρυξη του Amsterdam»](#) το 1975 για την οποία «η ανεπανάληπτη αρχιτεκτονική της Ευρώπης, κοινή κληρονομιά όλων των λαών της»² και «αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς όλου του κόσμου»³, αντιμετωπίζεται σαν ενιαίο σύνολο ακίνητων πολιτιστικών αγαθών, μέρος του ανθρωπογενούς αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με τις αρχές της Συνδιάσκεψης του 1972 και της Διακήρυξης του Amsterdam, αυτή η ακίνητη πολιτιστική και φυσική κληρονομιά, πρέπει να προστατευθεί σφαιρικά, να διατηρηθεί στην [«αυθεντική της κατάσταση και σε όλη την ποικιλομορφία της»](#)⁴ ως μη ανανεώσιμος πόρος και ν' αξιοποιηθεί μέσω της ενσωμάτωσής της στον ολοκληρωμένο, πολυτομεακό, αειφόρο κατά το Σύνταγμα αναπτυξιακό σχεδιασμό, σαν ουσιαστική συνιστώσα του, μέσω των χωροταξικών και πολεοδομικών εργαλείων, με σκοπό την παραγωγή κοινωνικής, περιβαλλοντικής, πολιτιστικής και οικονομικής υπεραξίας.

Η χωροταξική και πολεοδομική επιστήμη προτάσσει την εκπλήρωση κυρίως υλικών και αμιγώς λειτουργικών αναγκών. Η επιστήμη της Διατήρησης κτιριακών, πολεοδομικών ή τοπιακών πολιτιστικών αγαθών, προτάσσει την εκπλήρωση κυρίως των άυλων, πνευματικών αναγκών, για ένα ποιοτικά υψηλότερο επίπεδο διαβίωσης του ανθρώπου. Τα δύο αυτά επιστημονικά πεδία είναι διακριτά, αλλά πρέπει να συγκλίνουν.

Οι Χωροταξικές και Πολεοδομικές μελέτες πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψη τα [«Conservation Plans»](#) και αντιστρόφως.

Η διεθνής επιστημονική κοινότητα το έχει αντιληφθεί⁵.

Το πρώτο θεσμικό βήμα, σε παγκόσμιο επίπεδο, στην κατεύθυνση αυτής της στρατηγικής, είχε γίνει τον Νοέμβριο του 1972, στην γενική συνέλευση της UNESCO στο Παρίσι, όταν υπογράφηκε η [«Σύμβαση για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς»](#)⁶.

Αυτή η «παγκόσμιας αξίας» κληρονομιά, όσον αφορά το ανθρωπογενές, πολιτιστικό σκέλος της, ορίσθηκε:

στο άρθρο 1, σε:

- «μνημεία...»,
- σε «σύνολα οικοδομημάτων...»,
- και σε «τοπία», όπου με τον όρο τοπία εννοούνται «έργα του ανθρώπου ή συνδυασμός έργων του ανθρώπου και της φύσης...».

¹ Από τότε η 5^η Ιουνίου καθιερώθηκε παγκοσμίως σαν ημέρα για το περιβάλλον.

² [«The Declaration of Amsterdam»](#). CONGRESS ON THE EUROPEAN ARCHITECTURAL HERITAGE 21 - 25 October 1975.

³ op. cit.

⁴ [«European Charter of the Architectural Heritage»](#), COUNCIL OF EUROPE, October 1975, principle 2: «This heritage should be passed on to future generations **in its authentic state and in all its variety** as an essential part of the memory of the human race. Otherwise, part of man's awareness of his own continuity will be destroyed».

⁵ [Capri-Napoli 1988 / Atti del colloquio internazionale / Metodi di valutazione nella pianificazione urbana e territoriale, teoria e casi di studio / Consiglio Nazionale delle Ricerche.](#)

⁶ [N. 1126/81](#). Σύμβαση της UNESCO για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, Παρίσι 1972,.

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

στο άρθρο 2, όσον αφορά το αμιγώς φυσικό σκέλος ορίσθηκε σε:

- «φυσικά μνημεία...»,
- σε «γεωλογικούς ή φυσιογραφικούς σχηματισμούς
- και σε «φυσικά τοπία...».

Σύμφωνα με το άρθρο 4:

Κάθε κράτος μέλος, που έχει κυρώσει τη σύμβαση του 1972, αναγνωρίζει ότι ανήκει εις αυτό κατά κύριο λόγο:

- ...«η υποχρέωσις όπως πραγματοποιηθεί ο προσδιορισμός, η προστασία, η συντήρησις, η αξιοποίησις, και η μεταβίβασις εις τας μελλούσας γενεάς της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομίας της αναφερομένης εις τα άρθρα 1 και 2 και κειμένης επί του εδάφους του».

Σύμφωνα με το άρθρο 5:

- ...«Τα Κράτη Μέλη της παρούσης συμβάσεως θα προσπαθήσουν εν τω μέτρω του δυνατού :
α) να υιοθετήσουν γενικήν πολιτικήν αποσκοπούσαν εις το να δώσουν εις την πολιτιστικήν και φυσικήν κληρονομίαν λειτουργικότητα τινα εις τα πλαίσια της κοινωνικής ζωής και να εντάξουν την προστασίαν αυτής της κληρονομίας εις τα σχέδια του γενικού προγραμματισμού...»

Το 1976, αμέσως μετά την Διακήρυξη του Amsterdam του 1975, ξεκίνησε η διαδικασία προετοιμασίας για τη θεσμοθέτηση αυτής της στρατηγικής σ' Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η [«Απόφαση \(76\) 28»](#) του Συμβουλίου της Ευρώπης, αφορά την προσαρμογή των νόμων και των κανονισμών στις απαιτήσεις της «ολοκληρωμένης ή ενσωματωμένης⁷ διατήρησης», δηλαδή τη λήψη :

.....«όλου του φάσματος των μέτρων που έχουν στόχο την εξασφάλιση της διαιώνισης αυτής της κληρονομίας, τη συντήρησή της σαν μέρος ενός κατάλληλου περιβάλλοντος, είτε ανθρωπογενούς είτε φυσικού, της χρήσης και της προσαρμογής της στις ανάγκες της κοινωνίας».....

«Τα μέτρα που απαιτούνται για τη διατήρηση των μνημείων, των συνόλων και των τόπων και την ενσωμάτωσή των στην κοινωνική ζωή, πρέπει να είναι μέρος του περιφερειακού και του πολεοδομικού σχεδιασμού. Η νέα αυτή ευρύτερη έννοια της διατήρησης θα πρέπει να χρησιμεύσει σαν βάση για μία περισσότερο ανθρώπινη προσέγγιση των περιφερειακών και των πολεοδομικών πολιτικών».....

⁷ ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΔΩΡΟΒΙΝΗΣ, *Η νομική δεσμευτικότητα του Χάρτη της Βενετίας*, Αρχιτεκτονικά Θέματα 29 1995, σ. 35.

Αναφέρεται στη μετάφραση του όρου “Integrated Conservation”.

«Ενσωματωμένη Διατήρηση», διότι η πράξη της Διατήρησης ενσωματώνεται στην κοινωνική ζωή και στον πολυτομεακό αναπτυξιακό σχεδιασμό σαν ουσιαστική συνιστώσα του.

(...The conservation of the architectural heritage : **one of the major objectives of urban and regional planning...The conservation of the architectural heritage should become an integral part of urban and regional planning... A policy of conservation also means the **integration** of the architectural heritage **into** social life...Declaration of Amsterdam 1975). Βλέπε επίσης,**

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΛ. ΖΕΡΒΟΣ, [« Η στρατηγική της ενσωματωμένης διατήρησης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου»](#),

Ημερίδα «Η πολιτισμική διάσταση του Τοπίου», Τεχνοπόλις Δήμου Αθηναίων, Γκάζι, Αθήνα 3/5/2011.

<http://www.e-archimedes.gr/latest/item/3712->

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Για την υλοποίηση αυτής της νέας, κοινής Ευρωπαϊκής πολιτικής, τα κράτη μέλη, με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, προτρέπονται να προωθήσουν αλλαγές στη νομοθεσία, την οικονομία, την διοίκηση και την εκπαίδευση.

Η περιβαλλοντική αντίληψη και η στρατηγική, που αντιμετωπίζει τη διατήρηση και διαχείριση του ακίνητου ανθρωπογενούς από κοινού με το φυσικό περιβάλλον σαν ενιαίο σύνολο, επιβεβαιώνεται θεσμικά εννέα χρόνια αργότερα.

Το 1985 η [«Σύμβαση για την προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης»](#) (Γρανάδα, 3 Οκτωβρίου 1985)⁸, στο πρώτο της άρθρο ορίζει την αρχιτεκτονική κληρονομιά σε:

- «μνημεία»,
- «αρχιτεκτονικά σύνολα»
- «τόπους: σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης, εν μέρει κτισμένα».

Με το άρθρο 4, παρ. 2 :

- «...κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται, εάν δεν το έχει ήδη κάνει, να εισαγάγει στη νομοθεσία του διατάξεις, που να προβλέπουν:
- α).....
- β)την υποβολή στις αρμόδιες αρχές των μελετών που θίγουν το σύνολο ή τμήμα ενός αρχιτεκτονικού συνόλου ή ενός τόπου και οι οποίες αφορούν εργασίες:
 - κατεδάφισης κτιρίων
 - ανέγερσης νέων κτιρίων
 - σημαντικών μετατροπών, οι οποίες θα αλλοίωναν το χαρακτήρα του αρχιτεκτονικού συνόλου ή τόπου.

Με το άρθρο 10:

- «...Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να υιοθετήσει **πολιτικές ενσωματωμένης διατήρησης**, (integrated conservation policies), οι οποίες :
- 1.Θα τοποθετούν την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς μεταξύ των ουσιαστικών στόχων του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και θα εξασφαλίζουν ότι η επιταγή αυτή θα ληφθεί υπόψη στα διάφορα στάδια της εκπόνησης ρυθμιστικών σχεδίων και στις διαδικασίες έγκρισης εργασιών.
- 2.....
- 3. Θα καθιστούν τη συντήρηση, την αναβίωση και την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, σημαντικότερο στοιχείο της πολιτιστικής ,περιβαλλοντικής και χωροταξικής πολιτικής...»

Η σύμβαση της Γρανάδας εκφράζει την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πολιτική, στον τομέα της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς.

Στην [αιτιολογική έκθεση](#) χαρακτηρίζεται σαν «...κορύφωση και σταθμός αφετηρίας...».

Κορύφωση, σαν «...νομική επικύρωση σε διεθνές επίπεδο της εικοσαετούς Ευρωπαϊκής συνεργασίας στα θέματα της Αρχιτεκτονικής κληρονομιάς...».

Σταθμός αφετηρίας, διότι «...αποτελεί ένα νέο πλαίσιο για την συνεργασία των κρατών μελών του Συμβουλίου...», ώστε «...τα κράτη μέλη να προσαρμόσουν στα εθνικά συστήματα των νόμων και των κανονισμών στις απαιτήσεις της ενσωματωμένης (ολοκληρωμένης) διατήρησης».

Με αυτή την «καινούργια» λογική της ενσωμάτωσης της Διατήρησης στον ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχεδιασμό, δηλαδή στο πνεύμα της Διακήρυξης του Amsterdam, το Συμβούλιο της Ευρώπης αισθάνεται την ανάγκη να επικαιροποιήσει, τη «Σύμβαση του Λονδίνου για την

⁸ [N. 2039/92](#), Σύμβαση της Γρανάδας (1985).

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Αρχαιολογική κληρονομιά»⁹, που το ίδιο το Συμβούλιο είχε θεσπίσει λίγα χρόνια νωρίτερα, το 1969.

Το 1992 στη Valletta της Μάλτας, ανοίγει σε υπογραφές η [«Σύμβαση για την Αρχαιολογική Κληρονομιά της Ευρώπης, \(αναθεωρημένη\)»](#)¹⁰.

Η σύμβαση αφιερώνει το άρθρο 5 στην «ενσωματωμένη/ολοκληρωμένη διατήρηση της αρχαιολογικής κληρονομιάς», (*integrated conservation of the archaeological heritage*), και διευκρινίζει ότι:

- Κάθε συμβαλλόμενος αναλαμβάνει την υποχρέωση:
- i) να επιδιώξει το συμβιβασμό και το συνδυασμό των αντίστοιχων αναγκών της αρχαιολογίας και του αναπτυξιακού σχεδιασμού...».
- ii) να εξασφαλίσει μία συστηματική συνεργασία μεταξύ αρχαιολόγων, πολεοδομών και χωροτακτών...»

Η σύμβαση της Γρανάδας και η σύμβαση της Βαλέττα-Μάλτας θεσμοθετούν την ευρωπαϊκή πολιτιστική πολιτική για την ακίνητη κληρονομιά, δηλαδή την αρχιτεκτονική και την αρχαιολογική..

Οι δύο αυτές συμβάσεις βασίζονται ρητά στους ορισμούς και στην μεθοδολογία της σύμβασης του 1972 για την «παγκοσμίου αξίας» κληρονομιά.

Βασίζονται και στον [«Χάρτη της Βενετίας»](#), του οποίου η «νομική δεσμευτικότητα» έχει επισημανθεί από το 1995, σαν ερμηνευτικό συμπληρωματικό κείμενο της συνθήκης της Γρανάδας¹¹.

Ο [«Χάρτης της Κρακοβίας του 2000»](#) αντιμετωπίζει το ζήτημα της συνύπαρξης της πολιτισμικής ποικιλότητας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής διεύρυνσης και ενοποίησης.

.....«Κάθε κοινότητα, λόγω της δικής της συλλογικής μνήμης και της συνείδησης του παρελθόντος της, είναι υπεύθυνη για την αναγνώριση και την διαχείριση της δικής της κληρονομιάς. Μεμονωμένα στοιχεία αυτής της κληρονομιάς είναι φορείς πολλών αξιών που μπορεί να μεταβάλλονται με τον χρόνο. Οι διάφορες ειδικές αξίες των στοιχείων χαρακτηρίζουν την ιδιαιτερότητα κάθε κληρονομιάς».....

.....«Αυτή η κληρονομιά δεν μπορεί να ορισθεί με ένα σταθερό τρόπο. Είναι δυνατόν να οριστεί μόνον ο τρόπος με τον οποίον η κληρονομιά μπορεί ν' αναγνωρισθεί.

Η κοινωνική πολλαπλότητα συνεπάγεται μεγάλη ποικιλότητα αντιλήψεων σε σχέση με την κληρονομιά, εκ μέρους του συνόλου της κοινωνίας, γι αυτό τα εργαλεία και οι μέθοδοι που έχουν αναπτυχθεί για την κατάλληλη προστασία πρέπει να προσαρμοστούν στις εξελισσόμενες καταστάσεις, οι οποίες υπόκεινται σε μία διαδικασία συνεχούς αλλαγής».....

Στόχος η διατήρηση της αρχιτεκτονικής, της πολεοδομικής και της τοπιακής κληρονομιάς, καθώς και των τεχνουργημάτων.

⁹ N.1127/81, [Convention – Européenne pour la Protection du Patrimoine Archéologique 1969](#).

¹⁰ N. 3378/05 (ΦΕΚ 203/ΑΥ19.8.2005). «Κύρωσης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη)».

¹¹ ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΔΩΡΟΒΙΝΗΣ, *Η νομική δεσμευτικότητα του Χάρτη της Βενετίας*, Αρχιτεκτονικά Θέματα 29 1995, σ. 35.

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Η πράξη της διατήρησης μπορεί να υλοποιηθεί μέσω πολλών ειδών παρεμβάσεων, όπως περιβαλλοντικός έλεγχος, απλή συντήρηση, επισκευή, αποκατάσταση, ανακαίνιση, ανακατασκευή και σε διαφορετικά είδη κτιστής κληρονομιάς :

- Σε ιστορικές πόλεις, ιστορικές περιοχές και οικισμούς, όπου το «*restoration project*» θα πρέπει να προλαμβάνει τη διαχείριση των αλλαγών, να επαληθεύει την βιωσιμότητα των επιλογών, συσχετίζοντας τα θέματα της κληρονομιάς με τις κοινωνικές και οικονομικές πλευρές.
- Σε πολιτισμικά τοπία, αποτέλεσμα και αντανάκλαση παρατεταμένης διάδρασης πολλών κοινωνιών, μεταξύ ανθρώπου και φύσης.
Η διατήρηση, προστασία και αναπτυξιακή εξέλιξη αυτού του είδους των τοπίων, πρέπει να εστιάζει στις υλικές και τις αύλες αξίες, του ανθρωπογενούς και του φυσικού περιβάλλοντος.

Ο Χάρτης υπογραμμίζει επίσης ότι :

- Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς πρέπει να είναι αναπόσπαστο μέρος των διαδικασιών προγραμματισμού και διαχείρισης μίας κοινότητας, ώστε να συμβάλλει στη βιώσιμη, ποιοτική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αυτής της κοινωνίας.

Δέκα χρόνια μετά, στις 17 – 19 Νοεμβρίου του 2011, οι συγγραφείς του Χάρτη συναντήθηκαν πάλι στην Κρακοβία¹², για να ελέγξουν τον βαθμό της αναγνώρισης και αποδοχής του εκ μέρους της επιστημονικής κοινότητας, σχετικής με τη διατήρηση και να προσδιορίσουν την επιρροή του, στο μεθοδολογικό πεδίο, στην πρακτική των παρεμβάσεων.

Διαπίστωσαν την ύπαρξη μίας ανησυχητικής τάσης από παρεμβάσεις σε κτίρια, σύνολα και φυσικά τοπία, οι οποίες στην προσέγγισή τους να «φέρουν τη σφραγίδα της σύγχρονης εποχής», υπερβάλλουν στην αρχιτεκτονική σύνθεση, παρερμηνεύοντας τα σχετικά άρθρα του Χάρτη της Βενετίας.

Τα συμπεράσματα αυτής της διεθνούς συνάντησης συμπληρώνουν τον αρχικό Χάρτη με Συστάσεις, (*Recommendations*), που υποδεικνύουν, εκτός των άλλων, ότι οι σύγχρονες παρεμβάσεις πρέπει μεν να είναι διακριτές από την αυθεντική κατάσταση, αλλά να είναι «σε χαμηλό τόνο», όπως συμβαίνει και με τις αρχές αποκατάστασης των εικόνων και των τοιχογραφιών.

Η Χάρτα της Κρακοβίας δεν συντάχτηκε «από νομικούς, οικονομολόγους και πολιτικούς, ούτε από συντηρητές και ιστορικούς της τέχνης, συντάχτηκε κυρίως από αρχιτέκτονες» και γι' αυτό σπέρνει στην κατεύθυνση της κάλυψης, μέσω της σύνθεσης, «του κενού μεταξύ θεωρίας και πράξης που δεν θα μπορούσε ποτέ να γεφυρωθεί και δεν θα έπρεπε, όσο η δημιουργικότητα παραμένει μία προσωπική και κοινωνική αξία».¹³

¹² «CRACOW CHARTER 2000 - 10 years later». *Conclusions of the International Conference held in Cracow on 17-19 November 2011.*

¹³ ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ, «*The Krakow Charter Revisited : a synthetic view of its concepts, tools and methods*», 17 -19 Νοεμβρίου 2011, Κρακοβία.

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών, (ICOMOS), συμπληρώνει σε πολεοδομική κλίμακα το Χάρτη της Βενετίας του 1964, με το «Χάρτη για τη διατήρηση των Ιστορικών Πόλεων και Αστικών Περιοχών», Washington (1987) και την εξελικτική ειδικεύσή του, «Αρχές της Βαλέτας για την προστασία και διαχείριση των Ιστορικών Πόλεων, Οικισμών και Αστικών Περιοχών», Malta (2011).

Δηλώνεται κι εδώ, όπως στη Διακήρυξη του Amsterdam, ότι «*Η διαφύλαξη των ιστορικών πόλεων και άλλων ιστορικών αστικών περιοχών, για να είναι όσο περισσότερο δυνατόν αποτελεσματική, οφείλει ν’ αποτελέι αναπόσπαστο τμήμα συνεκτικών πολιτικών οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και του πολεοδομικού και περιφερειακού σχεδιασμού όλων των επιπέδων*»¹⁴.

Για τη διαφύλαξη των πόλεων και των ιστορικών συνοικιών συντάσσεται «*Σχέδιο Διατήρησης*», (*conservation plan*)¹⁵, που προσδιορίζει τα μέτρα και τ’ «...*απαραίτητα στάδια για την προστασία συντήρηση και αποκατάσταση τέτοιου είδους πόλεων και περιοχών όπως και για την ανάπτυξή και την αρμονική προσαρμογή τους στη σύγχρονη ζωή*»¹⁶.

Το πρώτο σχέδιο διατήρησης σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη της Washington του 1987, συντάχθηκε το 1988 για το ιστορικό κέντρο της Νεαπόλεως της Ιταλίας¹⁷.

Με συγκεκριμένες αναλύσεις σκοπιμότητας, κοινωνικο-οικονομικών και πολιτισμικών επιπτώσεων¹⁸, το «*Piano di salvaguardia per Napoli*», προσδιορίζει τον αριθμό των κατοίκων, των δραστηριοτήτων και των υποδομών που μπορεί να δεχθεί μία συγκεκριμένη περιοχή, με την ίδια λογική του άρθρου 5 του Χάρτη της Βενετίας, όπου η κατάλληλη χρήση πρέπει να είναι συμβατή με το κτίριο και όχι το κτίριο να προσαρμόζεται βίαια σε συγκεκριμένη χρήση. Οι αναλύσεις επιπτώσεων προσεγγίζουν τα ζητήματα της κτιριακής και πολεοδομικής αποκατάστασης αξιολογώντας το βαθμό προστασίας και υπολογίζοντας το «*κοινωνικό κόστος ευκαιρίας*», (*social opportunity cost*)¹⁹, που λαμβάνει υπ’ όψη δείκτες κοινωνικού κόστους/ωφέλους. Το ιδιωτικό, επιχειρηματικό κόστος ευκαιρίας βασίζεται συνήθως σε μία καθαρά κερδοσκοπική λογική. Οι πολυπαραγοντικές αυτές αναλύσεις κοινωνικού κόστους/ωφέλους, λαμβάνουν υπ’ όψη τους και παραμέτρους μη μετρήσιμες, (*intangible*).

Προέκταση και επικύρωση των αρχών του Χάρτη της Βενετίας (1964), αποτελεί και το «*Κείμενο της Nara για την αυθεντικότητα*» (1994), της UNESCO, σε σχέση με το ζήτημα διατήρησης της αυθεντικής κατάστασης υλικής και άυλης.

Η συμπλήρωση-επέκταση της εννοιολογικής δομής του Χάρτη της Βενετίας, από τα ταπεινά σύνολα της υπαίθρου, στο χαρακτηρισμένο ιστορικό αστικό χώρο, συνοδεύτηκε με τη παράλληλη, σταδιακή θεσμοθέτηση των συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αρχιτεκτονική, την αρχαιολογική και την τοπιακή κληρονομιά στο σύνολό της.

¹⁴ «CHARTER FOR THE CONSERVATION OF HISTORIC TOWNS AND URBAN AREAS» (Washington Charter 1987) - *Principles And Objectives* - 1. *In order to be most effective, the conservation of historic towns and other historic urban areas should be an integral part of coherent policies of economic and social development and of urban and regional planning at every level.*

¹⁵ «CHARTER FOR THE CONSERVATION OF HISTORIC TOWNS AND URBAN AREAS» (Washington Charter 1987) - *Methods And Instruments* – paragraph 5, 6.*conservation plan*

¹⁶ Op.cit. - *Preamble And Definitions.*

¹⁷ ROBERTO DI STEFANO, *La Carta delle citta storiche e il piano di salvaguardia per Napoli*, RESTAURO 98-99-100/1988, Edizioni Scientifiche Italiane.

¹⁸ Op. cit. - σελ. 140.

¹⁹ Op. cit. - σελ. 178.

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Η περιβαλλοντική αντίληψη και η στρατηγική, που αντιμετωπίζει το ακίνητο ανθρωπογενές από κοινού με το φυσικό περιβάλλον σαν ενιαίο σύνολο, υιοθετείται από το Συμβούλιο της Ευρώπης, όχι μόνον για τα μνημεία παγκόσμιας αξίας, που βρίσκονται στο έδαφός του, αλλά για το σύνολο της Αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης και της ανώνυμης .

Με τις συμβάσεις της Γρανάδας για την αρχιτεκτονική και της Valletta στη Μάλτα για την αρχαιολογική κληρονομιά, οι ορισμοί και η προτροπή της σύμβασης του 1972 για ενσωμάτωση της παγκόσμιας αξίας κληρονομιάς στα σχέδια του γενικού προγραμματισμού, έγιναν σαφείς υποχρεώσεις και δεσμεύσεις για το σύνολο της ακίνητης κληρονομιάς της Ευρώπης.

Μαζί με την ευρωπαϊκή σύμβαση της Βέρνης²⁰, για την άγρια ζωή και τους φυσικούς οικοτόπους και τη διεθνή σύμβαση του Ρίο²¹, για την βιοποικιλότητα, οι πέντε συνολικά συμβάσεις, στις οποίες αναφέρεται, εκτός των άλλων, στην εισαγωγή της η [«Ευρωπαϊκή σύμβαση του Τοπίου»](#)²², αποτελούν την Ευρωπαϊκή ανταπόκριση στο κάλεσμα της [«Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον»](#), για μία Αειφόρο διαχείριση των φυσικών και ανθρωπογενών, υλικών και άυλων, πόρων του πλανήτη.

Το 1972, στο Παρίσι, στη 17^η Γενική Συνέλευση της UNESCO, 17-21 Νοεμβρίου, εκτός από τη Σύμβαση για την Παγκοσμίου Αξίας κληρονομιά, υιοθετήθηκε και η :

[«Σύσταση για την Προστασία, σε Εθνικό Επίπεδο, της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς»](#)

Το 1976, στο Nairobi, στη 19^η Γενική Συνέλευση της UNESCO, 26 Οκτωβρίου - 30 Νοεμβρίου, υιοθετήθηκε η :

[«Σύσταση για τη Διαφύλαξη και το Σύγχρονο Ρόλο των Ιστορικών Περιοχών».](#)

Επομένως η UNESCO προώθησε και διέυρνε την εφαρμογή των ορισμών και των αρχών της σύμβασης του 1972 για την παγκοσμίου αξίας κληρονομιά, σε ευρύτερα πεδία του ανθρωπογενούς και του φυσικού περιβάλλοντος.

Από τα πρώτα βήματα αυτής της εφαρμογής, εκτός των άλλων, αναδείχθηκε το πρόβλημα της ερμηνείας του κριτηρίου της [«Αυθεντικότητας η/και της Ακεραιότητας»](#), που θα έπρεπε να πληροί ένα υποψήφιο για ένταξη μνημείο.

Η έννοια της αυθεντικότητας και της διαστρωμάτωσης, όπως είχε διατυπωθεί στον Χάρτη της Βενετίας, θεωρούσε δεδομένη τη συζήτηση που είχε αναπτυχθεί τους τελευταίους δύο αιώνες στην Ευρώπη.

Η διακυβερνητική επιτροπή διαπίστωσε ότι η Ευρωπαϊκή αντίληψη της αυθεντικότητας σε σχέση με τη διατήρηση της κληρονομιάς, ερχόταν σε σύγκρουση με της αντιλήψεις άλλων κοινωνιών , άλλων πολιτισμών.

Οι εκδόσεις των [«Επιχειρησιακών Οδηγιών»](#) διαδέχτηκαν η μία την άλλη επί 22 χρόνια, εμβαθύνοντας όλο και περισσότερο, το κριτήριο της Αυθεντικότητας, μέχρι που το 1994, η UNESCO για ν' αντιμετωπίσει με κάθε επισιμότητα το θέμα, οργάνωσε στην Ιαπωνία την [«Συνδιάσκεψη της Nara για την Αυθεντικότητα, σε σχέση με τη Σύμβαση για την Παγκόσμια Κληρονομιά».](#)

²⁰ [Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern, 19.IX.1979](#)

²¹ [Convention on Biological Diversity, Rio de Janeiro, 5 June 1992](#)

²² [N.3827/2010, Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου.](#)

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Το Κείμενο της Nara, που φέτος είκοσι χρόνια μετά, πρόκειται να επικαιροποιηθεί, «*χτίζει στο πνεύμα του Χάρτη της Βενετίας και το προεκτείνει*».

«*Το Κείμενο της Nara για την Αυθεντικότητα*, αντανακλά το γεγονός ότι το διεθνές δόγμα της διατήρησης μετατοπίστηκε, από μία Ευρωκεντρική προσέγγιση, σε μία μεταμοντέρνα θέση, που χαρακτηρίζεται από την αναγνώριση του πολιτισμικού σχετικισμού»²³.

Η κάθε πολιτιστική κληρονομιά πρέπει να κρίνεται εντός των πολιτισμικών πλαισίων στα οποία ανήκει.

Ο πολιτισμικός σχετικισμός βασίζεται στην πολιτισμική ποικιλότητα και την αυθεντική αύλη, αλλά όχι πάντα στην αυθεντική υλική έκφρασή της. Η Άπω Ανατολή π.χ. ενδιαφέρεται για τη διατήρηση της μορφής και όχι για τη διατήρηση της αυθεντικής υλικής υπόστασής της.

Αντίθετα η ευρωπαϊκή αντίληψη ενδιαφέρεται για την «*αποκατάσταση της υλικής υπόστασης του έργου τέχνης*», χωρίς «*ιστορική και καλλιτεχνική πλαστογράφιση*» και «*χωρίς να σβήνεται κάθε ίχνος από το πέρασμα του χρόνου*»²⁴. Η ευρωπαϊκή αντίληψη ενδιαφέρεται για την αύλη αλλά και την υλική υπόσταση του διαχρονικού και του συγχρονικού ιστορικού άξονα. Ενδιαφέρεται για όλα τα διαχρονικά θραύσματα ταυτοτήτων, που συνυπάρχουν με την εκάστοτε σύγχρονη πραγματικότητα.

Ο πολιτισμικός σχετικισμός αφορά όλες τις κλίμακες του κοινωνικού και του δομημένου χώρου, επομένως και τους μικρούς, αυτόχθονες οικισμούς της υπαίθρου²⁵, μαζί με το κοινωνικό και το φυσικό τους περιβάλλον.

Οι παραδοσιακοί οικισμοί, και γενικότερα οι μικροί οικισμοί της υπαίθρου, εκτός από τεκμήριο της παγκόσμιας πολιτισμικής ποικιλότητας, αποτελούν τεκμήριο και της εγχώριας πολιτισμικής ποικιλότητας, η οποία συνθέτει την ευρωπαϊκή πολιτισμική μας ταυτότητα σαν οργανικό υποσύνολό της.

Η Ελλάδα κύρωσε το 2010 την «*Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου*», Στο Προοίμιο της σύμβασης δηλώνεται ρητά ότι βασίζεται :

- «... στα νομικά κείμενα που υφίστανται σε διεθνές επίπεδο στον τομέα της προστασίας και της διαχείρισης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, του περιφερειακού και χωροταξικού σχεδιασμού, της τοπικής αυτοδιοίκησης και διασυνοριακής συνεργασίας. Και ιδιαίτερα, ...»

- στη Σύμβαση για τη Διατήρηση της Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικότοπων της Ευρώπης (Βέρνη, 19 Σεπτεμβρίου 1979),²⁶

.....
- στη Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα (Ρίο, 5 Ιουνίου 1992)²⁷

Οι δύο αυτές συμβάσεις, σχετικές με το φυσικό περιβάλλον, εκτός των άλλων, συμβάλουν αποφασιστικά στον καθορισμό των χρήσεων γης.

²³ ["Nara conference on authenticity"](#), Preface- Knut Einar Larsen – *Scientific Coordinator of the Nara Conference*.

²⁴ Cesare Brandi, *"Teoria del restauro"*, Piccola Biblioteca Einaudi, Torino 1977, σελ.7-8..

²⁵ ["Tlaxcala Declaration on the Revitalization of Small Settlements"](#), organized by the Mexican National Committee of ICOMOS and held in Trinidad, Tlaxcala, from 25 to 28 October 1982

["Charter on the built vernacular heritage"](#), Ratified by the ICOMOS 12th General Assembly, in Mexico, October 1999.

²⁶ [Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern, 19.IX.1979](#)

²⁷ [Convention on Biological Diversity, Rio de Janeiro, 5 June 1992](#)

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Όσον αφορά το ανθρωπογενές περιβάλλον, η Σύμβαση έχει λάβει υπ’ όψη και τις τρεις συμβάσεις που διέπουν αποκλειστικά την Ακίνητη πολιτιστική και φυσική κληρονομιά, δηλαδή:

- τη Σύμβαση για την προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης, (Γρανάδα, 3 Οκτωβρίου 1985),

- την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία της αρχαιολογικής Κληρονομιάς (αναθεωρημένη) (Βαλλέττα, 16 Ιανουαρίου 1992)

- τη Σύμβαση που αφορά στην Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (Παρίσι, 16 Νοεμβρίου 1972).

Εννοιολογικά, οι συμβάσεις αυτές, επομένως και το σκέλος του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου, βασίζονται στη στρατηγική της διατήρησης και ανάδειξης της αυθεντικής κατάστασης μέσω της ενσωμάτωσής της στον αειφόρο αναπτυξιακό σχεδιασμό, χωροταξικό και πολεοδομικό.

Επομένως η οποιαδήποτε «Πολιτική»²⁸, όπως αυτή ορίζεται από τη Σύμβαση, αποσκοπούσα για τους σκοπούς της σύμβασης στην προστασία, στη διαχείριση ή στο σχεδιασμό «Τοπίων», δεν είναι δυνατό ν’ αγνοήσει τα εργαλεία που διέπουν την προστασία, τη διαχείριση και την ανάδειξη της Ακίνητης πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, από την κλίμακα του μεμονωμένου «Μνημείου» και του «Συνόλου», μέχρι την κλίμακα του «Τόπου» και του «Τοπίου».

Οι Οικισμοί της υπαίθρου, οργανικά εντεταγμένοι στο Τοπιακό περιβάλλον τους, αποτελούν σημαντικό τεκμήριο όχι μόνον της εγχώριας αλλά και της παγκόσμιας πολιτισμικής και πολιτιστικής ποικιλότητας.

Η συζήτηση γύρω από τους τρόπους διατήρησης και αξιοποίησής τους, είναι άμεσα συνδεδεμένη με τον διαχρονικό προβληματισμό των κοινωνιών γύρω από την ιστορία και το μέλλον του πολιτισμού τους.

Σήμερα, «η διαβίβαση στο μέλλον της μνήμης του παρελθόντος»²⁹, αποτελεί συγκεκριμένο επιστημονικό και διεπιστημονικό πεδίο, αντικείμενο του οποίου είναι η αειφόρος διατήρηση των πολιτιστικών και φυσικών αγαθών, ακίνητων, κινητών και άυλων.

Σήμερα στην αισθητική και ιστορική αξία του «μνημείου», έχει προστεθεί η έννοια της οικονομικής του αξιοποίησης.

Το «ακίνητο μνημείο» μετασχηματίζεται σε «ακίνητο πολιτιστικό αγαθό» μέσω της αειφορικής χρήσης του.

Ενας μη ανανεώσιμος πόρος, που λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του είναι αναντικατάστατος, με την εξεύρεση της κατάλληλης, δηλαδή σύγχρονης και χωρίς κατανάλωση χρήσης του, είναι σε θέση να προσφέρει πολιτιστικό, αλλά συγχρόνως και οικονομικό όφελος.

Σήμερα, η «Ενσωματωμένη/Ολοκληρωμένη διατήρηση των πολιτιστικών αγαθών», ακίνητων, κινητών και άυλων, «αποτελεί συνθήκη αναγκαία, αν όχι και ικανή, για την κοινωνία που θέλει να εγγυηθεί στον άνθρωπο συνθήκες ψυχικής και φυσικής διαβίωσης μη καταστροφικές και αποξένωσης»³⁰.

Εφ’ όσον η έννοια της Διατήρησης εξελίχθηκε συγχρόνως με τη διεύρυνση της έννοιας του Μνημείου σ’ εκείνη του πολιτιστικού αγαθού και σε όλες τις κλίμακες του δομημένου χώρου, η συζήτηση για τους οικισμούς δεν μπορεί να γίνει ερήμην αυτής της εξέλιξης.

²⁸ [N.3827/2010, Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου](#). Άρθρο 1-Ορισμοί.

²⁹ Roberto Di Stefano - “John Ruskin”, Edizioni Scientifiche Italiane, seconda edizione riveduta, 1983, σελ.9.

³⁰ Roberto Di Stefano - Op.cit., σελ.9.

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Το ζήτημα των μικρών οικισμών της υπαίθρου αποτελεί φυσική προέκταση της συζήτησης για τη διατήρηση των Ακίνητων πολιτιστικών και φυσικών αγαθών, όπως αποτυπώθηκε σταδιακά στα διεθνή επιστημονικά κείμενα και όπως συμπυκνώθηκε στα θεσμικά κείμενα του ΟΗΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η αμφίδρομη αλυσίδα αυτών των διαδραστικών μεταξύ των κειμένων, επιστημονικών και νομικών, είναι προϊόν της διεθνούς συνεργασίας³¹ κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, που ξεκίνησε με τον Χάρτη των Αθηνών το 1931³² και συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Οι αρχές για τη διατήρηση της «αυθεντικής κατάστασης» και οι κανόνες για την «αιφόρο» αξιοποίηση αυτής της Αρχιτεκτονικής, Αρχαιολογικής και Τοπιακής κληρονομιάς, έχουν κωδικοποιηθεί και διατυπώνουν την μέχρι σήμερα σχετική εμπειρία του ευρωπαϊκού πολιτισμικού χώρου.

Αυτές οι αρχές, είναι πλέον και θεσμικές επιταγές.

Σύμφωνα με το [άρθρο 28, παρ.1, του Συντάγματος](#), για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, οι συμβάσεις για την Ακίνητη πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της Ευρώπης και οι επιστημονικές αρχές που τις διέπουν, «υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου».

Επομένως υπερισχύουν, του Οικοδομικού Κανονισμού, παλιού η καινούργιου που «πολεοδομεί» με οριζόντιες ρυθμίσεις, της νεοελληνικής κοπής περιοδολόγησης του Αρχαιολογικού νόμου και των Διαταγμάτων με τους μορφολογικούς κανόνες για τους οικισμούς, που επιβάλουν στην κοινωνική συνείδηση την πλαστογράφηση της εικόνας του παρελθόντος και την προβολή της στο μέλλον, σαν μοναδική, «νόμιμη» και «ηθική» λύση.

Στη Νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, στην Απόφαση με Αρ. 3478/2000, αναφέρεται ότι:

...«οι ορισμοί της παραπάνω Διεθνούς Συμβάσεως, (της Γρανάδας), συμπορεύονται προς τις επιταγές του Ελληνικού Συντάγματος».....

...«με γνώμονα το σκοπό, στον οποίο απέβλεπε η κατάρτιση της Διεθνούς Συμβάσεως, όπως αυτός προκύπτει από το προοίμιό της, δηλαδή τη διατήρηση της μαρτυρίας για την πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης και τη μετάδοσή της στις επόμενες γενεές, αφού λάβει υπ’ όψη και τις συνθήκες και τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά και δεδομένα του ελληνικού χώρου, καθώς και την πολιτιστική παράδοση και τις πολιτισμικές αναφορές της χώρας»...

Είκοσι δύο χρόνια μετά την κύρωση της Σύμβασης της Γρανάδας, Ν. 2039/92 και τριαντατρία χρόνια μετά την κύρωση της Σύμβασης της UNESCO του 1972, μόνον ο [Νέος Οικοδομικός Κανονισμός](#) στο άρθρο 6, παρ. 1 ορίζει στο εθνικό δίκαιο την Αρχιτεκτονική και φυσική κληρονομιά με το γράμμα των Διεθνών Συνθηκών³³ :

[N.4067/2012 \(ΦΕΚ 79/A/9-4-2012\)](#)

Άρθρο 6.

Προστασία Αρχιτεκτονικής και Φυσικής Κληρονομιάς.

- "1. Η αρχιτεκτονική κληρονομιά περιλαμβάνει Μνημεία, Αρχιτεκτονικά σύνολα, Τόπους και Τοπία ως αναλύονται στο άρθρο 1 του ν. 2039/1992, (Σύμβαση για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης, Γρανάδα, 3 Οκτωβρίου 1985) και στο άρθρο 1 του ν. 1126/ 1981 (Σύμβαση της UNESCO για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, Παρίσι 1972). Η ακίνητη φυσική κληρονομιά περιλαμβάνει φυσικά μνημεία, γεωλογικούς και φυσιογραφικούς σχηματισμούς και φυσικά τοπία ως αναλύονται στο άρθρο 2 του ν. 1126/1981."

³¹ Roberto Di Stefano, “La cooperazione culturale internazionale e la partecipazione italiana”, Quaderni di restauro dei monumenti e di urbanistica dei centri antichi, Anno I, n. 3, ottobre-novembre 1972.

³² www.icomos.org/athens_charter.html

³³ ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΛ. ΖΕΡΒΟΣ, «[Η ακτιβιστική συμβολή μου στο Νέο Οικοδομικό Κανονισμό](#)», <http://www.e-archimedes.gr/latest/item/4154->

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Οι σχετικές με τα θέματα της Διατήρησης συνθήκες, που έχει κυρώσει η Ελλάδα, πρέπει να ενεργοποιηθούν ουσιαστικά στο εθνικό δίκαιο και όχι μόνον στο γράμμα των ορισμών.

Είναι επιστημονικά και νομικά επιβεβλημένη η ενσωμάτωση σε όλες τις κλίμακες, όχι της «σκηνογραφικής υποκατάστασης», αλλά της «αυθεντικής κατάστασης» των Ακίνητων πολιτιστικών και φυσικών αγαθών στον Αειφόρο, πολυτομεακό, αναπτυξιακό σχεδιασμό, μέσω των Χωροταξικών και Πολεοδομικών εργαλείων, με σκοπό την παραγωγή υπεραξίας κοινωνικής, περιβαλλοντικής, πολιτιστικής και οικονομικής.

Το ζήτημα για τη χώρα μας είναι ότι αυτού του είδους τα εργαλεία δεν λειτουργούν όπως θα έπρεπε.

Δεκατέσσερα χρόνια μετά τον Οικιστικό Νόμο 2508/97, ο σχεδιασμός σε επίπεδο ΟΤΑ μέσω των μελετών ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ για την πολεοδομική οργάνωση του χώρου, είναι σοβαρά προβληματικός.

Μέχρι το τέλος του 2009 είχαν προκηρυχθεί μελέτες για 376 από τους 910 ΟΤΑ της χώρας, πλην της Περιφέρειας της Αττικής.

Ανατέθηκαν 295 μελέτες.

Έχουν εγκριθεί συνολικά 40, αριθμός που αποτελεί το 10,6% των μελετών που προκηρύχθηκαν και μόλις το 4,4% των 910 ΟΤΑ.

Η επιτάχυνση στην κατεύθυνση των αρχών της ουσιαστικής ενεργοποίησης των Συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης σε όλα τα επίπεδα του σχεδιασμού, Χωροταξικού, Πολεοδομικού, Αστικού και Κτηριακού είναι επιστημονικός και νομικός μονόδρομος.

Ενώσω η Ελλάδα προσπαθεί να βρεί το δρόμο της, το Συμβούλιο της Ευρώπης προχωρεί και υιοθετεί το 2005 στο FARO, τη :

[«Σύμβαση πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, περί της αξίας της πολιτισμικής κληρονομιάς για την κοινωνία».](#)

Η Σύμβαση του FARO επικαλούμενη τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τὰ ανθρώπινα δικαιώματα του 1948 και το διεθνές σύμφωνο, (*international covenant*), γιά τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά δικαιώματα του 1966, προωθεί τον διάλογο, μεταξύ πολιτισμών και θρησκειών, για μία ισότιμη διαχείριση της κληρονομιάς όλων των πολιτισμών της Ευρώπης.

Γι' αυτό το σκοπό, σαν εργαλεία, υποδεικνύει ρητά τις ήδη ισχύουσες συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αρχιτεκτονική (N.2039/92), την αρχαιολογική (N.3378/05) και την τοπιακή κληρονομιά (N.3827/2010).

Απώτερος στόχος η δημιουργία ενός πλαισίου συνεργασίας μέσω του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και τους θεσμικούς κανόνες, για να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή, το αίσθημα ευθύνης προς τους τόπους διαβίωσης των ανθρώπων, ώστε η διατήρηση και η διαχείριση της πολιτισμικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην ποικιλομορφία της, να καταστεί παράγοντας της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω της Σύμβασης του FARO και η «γεφύρωση των χασμάτων ανάπτυξης μεταξύ αλλά και εντός των κρατών μελών και περιφερειών», μέσω της εδαφικής συνοχής, είναι βασικοί στόχοι της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το 2009, στο [ψήφισμά του σχετικά με την «Πράσινη Βίβλο για την Εδαφική Συνοχή»](#)

.....«Α. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία κατοχυρώνει την εδαφική συνοχή μεταξύ των θεμελιωδών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης παράλληλα με την οικονομική και κοινωνική συνοχή, δεν έχει ακόμη κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη».....

..... «4. πιστεύει ότι η εδαφική συνοχή είναι κεντρικός πυλώνας για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, ενισχύοντας τόσο την οικονομική όσο και την κοινωνική συνοχή· τονίζει ότι η εδαφική συνοχή συμβάλλει αποτελεσματικά στη γεφύρωση των χασμάτων ανάπτυξης μεταξύ αλλά και εντός των κρατών μελών και περιφερειών· πιστεύει, συνεπώς, ότι η μελλοντική μεταρρύθμιση της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ θα πρέπει να περιλαμβάνει τα συμπεράσματα της συζήτησης σχετικά με την Πράσινη Βίβλο».....

.....«8. θεωρεί ότι η Πράσινη Βίβλος δεν λαμβάνει δεόντως υπόψη τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στην «[Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#)»³⁴ και στον «[ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΛΕΙΨΙΑΣ για τις Βιώσιμες Ευρωπαϊκές Πόλεις](#)», οι οποίες προσδίδουν στρατηγικό και λειτουργικό

³⁴ [Συνέχεια που δίνεται στην Εδαφική Ατζέντα και στον Χάρτη της Λειψίας: Προς ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη χωροταξική ανάπτυξη και την εδαφική συνοχή.](#)
[Σημείωμα ad-hoc](#)

«.....Τον Μάιο του 2007, οι υπουργοί χωροταξίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκριναν την Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Προς μια πιο ανταγωνιστική Ευρώπη διαφορετικών περιφερειών (Εδαφική Ατζέντα) και τον Χάρτη της Λειψίας για την αειφόρο ανάπτυξη των ευρωπαϊκών πόλεων (Χάρτης της Λειψίας) στην άτυπη υπουργική σύνοδο για την αστική ανάπτυξη και την εδαφική συνοχή στη Λειψία. Με βάση αυτά τα δύο πολιτικά έγγραφα, το παρόν ειδικό σημείωμα αναλύει την τρέχουσα (επικρατούσα) κατάσταση της χάραξης εδαφικής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο και προτείνει ορισμένες δράσεις που κρίνονται απαραίτητες για την περαιτέρω προαγωγή της εδαφικής συνοχής στην Ευρώπη και μιας ισορροπημένης ανάπτυξης των ευρωπαϊκών περιφερειών.....».

«.....**Η Εδαφική Ατζέντα** ασχολείται με όλα τα διαφορετικά είδη περιφερειών και εστιάζει στη διασύνδεση μεταξύ τους και στον ρόλο ορισμένων ειδών περιφερειών (π.χ. παράκτιες ζώνες, ορεινές περιοχές, κ.λπ.). Καταπιάνεται επίσης με την πρόκληση του συντονισμού των πολιτικών της ΕΕ και των κρατών μελών ως προς τις χωροταξικές τους επιπτώσεις.

Ο Χάρτης της Λειψίας, αντιθέτως, ασχολείται μόνο με ένα είδος εδαφικής μονάδας –τις πόλεις– και εστιάζει σε συναφή ζητήματα. Εδώ κείριο είναι το ζήτημα της επικουρικότητας. Υπάρχουν τεράστιες διαφορές απόψεων σχετικά με το εάν και με ποιον τρόπο θα πρέπει η ΕΕ να δρα και να «παρεμβαίνει» στον εν λόγω τομέα πολιτικής. Υπό αμφισβήτηση τίθεται το εάν οι «πόλεις» και τα προβλήματά τους έχουν ευρωπαϊκή διάσταση. Εντούτοις, αναγνωρίζεται επίσης το γεγονός ότι οι εδαφικές πολιτικές είναι ιδιαίτερα ορατές στις αστικές περιοχές.

Ως εκ τούτου, η Εδαφική Ατζέντα είναι γενικότερου ενδιαφέροντος, ενώ ο Χάρτης της Λειψίας ασχολείται με μια ιδιαίτερη, αν και σημαντική, περίπτωση εντός της εδαφικής διάστασης της Ευρώπης.....»

“ΜΕΛΕΤΕΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ”
ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

όραμα στην εδαφική συνοχή, και ιδίως την αρχή της πολυκεντρικότητας ή τη νέα εταιρική σχέση μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών· θεωρεί ότι οι στόχοι αυτοί πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της συζήτησης για την εδαφική συνοχή.».....:

.....«24. προτρέπει επίμονα την Επιτροπή να προχωρήσει στη δημοσίευση μιας Λευκής Βίβλου για την εδαφική συνοχή μετά την περάτωση της διαδικασίας διαβούλευσής της· πιστεύει ότι μια Λευκή Βίβλος θα διαδραμάτιζε καθοριστικό ρόλο, καθορίζοντας με σαφήνεια και κωδικοποιώντας την έννοια της εδαφικής συνοχής και την προστιθέμενη αξία της για την πολιτική συνοχής, και θα πρότεινε συγκεκριμένες διατάξεις και δράσεις πολιτικής ώστε να συνδράμει στην επίλυση των διογκούμενων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες της ΕΕ, οι οποίες πρέπει στη συνέχεια να εισαχθούν στη δέσμη νομοθετικών προτάσεων για τα διαρθρωτικά ταμεία και το συναφές δημοσιονομικό πλαίσιο μετά το 2013· πιστεύει ότι σε μια τέτοια Λευκή Βίβλο θα πρέπει επίσης να περιληφθεί μια αρχική δήλωση σχετικά με τις πιθανές δημοσιονομικές και οικονομικές επιπτώσεις της εδαφικής συνοχής·».....

.....«46. ζητεί από τα κράτη μέλη να αρχίσουν να εξετάζουν με ποιον τρόπο θα παγιώσουν και θα υλοποιήσουν καλύτερα την έννοια της εδαφικής συνοχής στα εθνικά προγράμματα και στις πολιτικές τους· θεωρεί, στο πλαίσιο αυτό, ότι **οι βασικές αρχές της πολυκεντρικής ανάπτυξης και της εταιρικής σχέσης αστικών-αγροτικών περιοχών**, καθώς και η πλήρης εφαρμογή του Natura 2000, θα πρέπει ήδη να ενταχθούν στον περιφερειακό σχεδιασμό τους·.».....

«Οι βασικές αρχές της πολυκεντρικής ανάπτυξης και της εταιρικής σχέσης αστικών-αγροτικών περιοχών» όπως και οι «έξυπνες» αρχές του επόμενου εξελικτικού σταδίου, της [«Εδαφικής Ατζέντας 2020»](#), βεβαίως πρέπει να ενταχθούν στον αειφόρο περιφερειακό σχεδιασμό, όπως ζητεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από τα κράτη μέλη του, πόσο μάλλον εκείνες οι αρχές που είναι ήδη θεσμοθετημένες, μέσω κυρωμένων Συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης, για τη διατήρηση, διαχείριση και ανάδειξη της διαχρονικής και συγχρονικής ποικιλομορφίας της ακίνητης πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, σε όλες τις κλίμακες του χώρου, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ενίσχυση της κοινωνικής, εδαφικής και οικονομικής συνοχής, με απώτερο στόχο την πολιτική συνοχή της Ευρώπης.
